

Egyházi beszéd.*

Irta **Kovács Lajos** lelkész.

Alapige: Máté XXVIII. 19. „Elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket Atyának, Fiunak és Szentléleknek nevében“.

„Elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket Atyának, Fiunak és Szentléleknek nevében“. Egyike ez azoknak a jól ismert és minden egyszerűsége mellett sem közönséges jelentésű evangéliumi kifejezéseknek, melyeket sokszor és örömmel, mondhatnám bizonyos kedvteléssel hangoztatunk a keresztény szószekeken s más körben végzett kötelességeink teljesítése közben, mert a keresztény emberiség célját és kötelességének irányát látjuk azokban megjelölve. Azok közé a nagyértékű utasításszerű kijelentések közé tartoznak az alapige szavai, melyek életének alkonyán hangzottak el a Jézus ajkairól, s már ennél fogva is különös becsű és jelentőséggel kell birniok minden jóra való és vallásos lelkületű keresztény emberre nézve. Sőt a Máté evangéliuma szerint úgyszólván ez az utolsó utasítása Jézusnak tanítványai számára.

A nagy Mester tehát méltán tűnhetik fel e pillanatban lelki szemeink előtt úgy, mint aki távozóban van. Érzi, hogy rövidre terjedt földi pályafutása vége felé közeledik. Lelke tudja már, hogy küzdelmeinek nemsokára vége szakad, s a földi lét határai bezáródnak számára, és megnyílik előtte az örökkévalóság kapuja, melyen át elválhatatlanul kíséri tanít-

* Pályadíjat nyert az 1913. évi pályázaton, megjelent a Keresztény Magvető 1914. évi 1. füzetében.

ványainak, szeretteinek ragaszkodása, anyiaknak forró szeretete, rövid életének oly sok szép emléke, szavainak és cselekedeteinek a lelkekben visszamaradt áldó hatása.

Jézus távozóban van és búcsúzik. Ajkán már elhangzottak azok a szebbnél-szebb kijelentések, melyek örökre emlékeztetésekké lesznek azok előtt, akik hallhatták, s azok előtt is, akik az ő tudományát megérteni és példáját követni próbálják. Hallottuk mi is: „Új parancsolatot adok nektek: egymást szeressétek“: „Békességet hagyok nektek, amaz én békességemet adom nektek, melyet a világ nem adhat“. Igéje biztatott már minket is: „Nem hagyok titeket árvakul“, „ahová én megyek, tudjátok, az utat is tudjátok“. Szavai megcsendültek már a mi szívünkben is, melyeket bizó lélekkel ég felé tekintve, imádkozva mondott ajaka: „Atyám, én dicsőítettelek Téged a földön, elvégeztem a dolgot, melyet rám bízál, most annak okaért dicsőíts meg Te is engemet tegnapadnál“. Készen áll hát egészen, hogy mennyei Atyjának kezeibe ajánlja lelkét. De nem távozhatik mégis addig, míg tanítványainak s általuk összes követőinek egy határozott célt meg nem jelöl, és röviden össze nem foglalja azokat a teendőket, melyeknek teljesítésétől függ az általa hirdetett eszméknek terjedése és diadala, s az embernek egész lelki boldogsága.

Utasítást ad hát övéinek. Földi javakkal ugyan nem dicsekedhetik, de szellemi gazdasága és lelki szüksége méltó felhasználására határozottan rendelkezik. Hogy példája követésére és eszméi terjesztésére továbbra is buzdítsa és lelkesítse közvetlen és mindenkori tanítványait, egyszerű, de jelentőségteljes szavakkal szabja meg működésük irányát mondván: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiunak és Szentléleknek nevében“.

Úgy tetszik nekem, kedves atyámfiaink, hogy ezekben a szavakban a legvilágosabban és leghatározottabban van kifejezve a tanítványi kötelesség. Jézus két pontban foglalja össze azt. Egyik a tanításra, másik a tanításon alapuló keresztelésre vonatkozik. Mig ezekről szólok, kísérjen figyelmetek.

I.

Jézus tehát a tanításban jelöli meg a tanítványok egyik kötelességét. Bizonyára azért teszi ezt, mert ōmaga is a tanításnak szentelte egész életét, s teljesen meg volt gyōzōdve afelől, hogy csakis ezzel lehet a lelkekhez közel ferkōzni, a tēvelgyéseket eloszlatni, az elmékbe világosságot ōnteni, és látta, hogy csakis ezzel lehet eredményeket elérni.

Ma már azt hiszem, nem kell hosszabban magyarázni és bizonyítani, hogy a tudomány uralja a világot. A népek szellemi haladásának és mūvelődésének irányát azok a nemzetek szabják meg, melyek szellemileg a legkifejlettebb fokon állanak.

A tanításnak kétségtelenül a tanulás az alapja. Ez a két szó: „tanulás” és „tanítás” magában foglalja egy valamire való embernek egész élete célját és kötelességei irányát attól a pillanattól kezdve, midōn ōntudatra ébred, egészen szive utolsó dobbanásáig. Tanulás és tanítás nem egyebet jelent, mint az életet a maga teljességében. Tanul az ember az életbōl, a tapasztalatból, a könyvekbōl, a külvilág jelenségeibōl, a szellemi élet mūködésének megfigyelésébōl s általában mindenbōl, mire csak a figyelem kiterjed. Tanult Jézus is. Ismerte nemzete multját, történetét. Jártas volt a próféták írásaiban, s a Dávid király hiterősítő zsoltáraiban. Tisztában volt kora népének vágyaival, reményeivel, várakozásával, valamint tēvelgyéseivel, hibáival, törekvéseivel, és meddō harcaival is. Tanító iskolája a zsinagōga volt, meg a puszta és a magány, s általában a természet kebele, a társadalmi élet romlottsága; tanítómestere pedig különösen saját csze, szive, megfigyelō tehetsége és ezeknek okos felhasználása. Ezekre támaszkodva biztos fegyverekkel indult el a nemes harcra, hogy végre is diadallal mondhassa el: „bizzatok, én meggyōztem a világot”. Ennek a gyōzelemnek pedig az alapja nem más, mint a bölcs elōrelátás, a legnehezebb helyzetben is magát feltalálni tudō tanítás.

Ennek a folytatására akarja buzdítani tanítványait, midōn mondja: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket”.

Hogy e szavaknak a fontosságát és a megbízatás tel-

jesítésével járó nehézségeket megláthassuk, egy pillantást kell vetnünk annak a kornak a gondolatvilágára, és a Jézus munkásságára.

Tudjuk, hogy a zsidó nép a mōzesi törvényre építette fel valláserkölcsi életét, hitrendszerét, minden reményét és várakozását. Elōtte az volt igazi és szent, amit a törvény mondott. Lehet, hogy ellene mondott annak a józan ész és a lelkiismeret szava, de ragaszkodott a törvény betűjéhez, mert azt tanulta, és azt követelték tōle a törvény ōrei és magyarázói. Így a zsidó nép egyebek mellett vallási tekintetben is egyoldalúságba esett, talán akaratlanul, aminek természetes következménye alig lehetett más, mint az, hogy a lényegét figyelmen kívül hagyva, akárhányszor mellékes szempontok érvényesítésére törekedett. Ezért mondá Jézus, hogy „aki az egész törvényt megtartja, vétkezik egy dologban, az egész törvény megtartásában”. Ō maga kijelentette, hogy nem jött a törvény eltōrlésére, hanem inkább betöltésére. De amidōn betölteni akarta, a törvénynek nem betűjét, hanem lelkét, szellemét nézte, és aszerint cselekedett. Ez a felfogása nagy ellentéteket szült közte és a zsidó papság között, aminek nyílt ellenségeskedés lett a következménye. A zsidó papság ragaszkodott a hagyományhoz, mert félt, hogy ha megrendül az alap, összeomlik az egész alkotás, az egész mult. Jézus pedig erősen hangoztatva a szükségszerű fejlődés és elōhaladás alapfeltételét: „legyetek tökéletesek”, arra törekedett, hogy a régi alapon megállva új erőt, új lelket ōntsōn a nemzet életébe, vallási és erkölcsi felfogásába, mert csak így remélheti élete biztos fennmaradását, s tekintélye és vezérszerepe megtartását, akár vallási és mūvelődési, akár gazdasági és szellemi téren. Egyik felől tehát az érdekeiket és befolyásukat, anyagi jólétüket és kényelmüket féltō hatalmasok állottak, másik felől pedig az, aki kis csapatával a szív és lélek jogait és jogos követeléseinek kielégítését többre becsülte minden földi gazdagságnál és kierősszakolt tekintélynél, Jézus, mint a szellemi szabadság hirdetője, a lelki élet jogainak védője és oltalmazója.

Tudjuk, hogy amily mértékben terjedtek eszméi és növekedett tekintélye, épp oly mértékben nőtt az ellenségeskedés is ellene, melynek alapját a hatalmi jog, felfuvalkodás, gyűlölet és roszakarat képezte. Itt az alattomoság és képmutatás űzte gonosz játékát, amott pedig a nyíltság és őszinteség lengette zászlóit. Itt a visszafojtott gyűlöletet és a sötét irigység lövöldözte mérges nyilait, amott az ártatlanság, szelidség és jóakarát csillogtatta ragyogó fegyverét. Végre is el kellett következnie a döntő harcnak. Pillanatra úgy tetszett, hogy a hatalom győzött, de győzelme romlásának volt az előjele. Ellenben az igazság bajnoka, ha látszólag veszteséget szenvedett és elesett is, de — mint annyiszor még a világtörténelem fényes lapjainak bizonyosága szerint — megdicsőült a küzdelemben, és példányképévé lett azoknak, akik meggyőződésüket megtartva, az igazságért, a szellemi szabadság örökkévaló kincseiért hiven és igazán küzdenek.

Tanítványai látták a nagyszerű harcot, tanúi voltak a küzdelemnek. Látták, hogy mily nagy lelki erővel kell rendelkeznie annak, aki elcsüggedni nem akar. S viszont könnyen elképzelhették azt is, hogy mily nehéz lehet helyzetük a vezér nélkül. Tán még a Mester életében aggodalommal töltötte el lelküket a jövő.

És ilyen múlt mellett, s ilyen jövővel szemben mondja Jézus tanítványainak: „Elmenvén tanítsatok minden népeket.” Hogyne éreznék tehát a feladat nagyságát, a kötelesség teljesítés nehézségét, melyet a Jézus parancsa állít eléjük? De viszont nem kell-e meglátniok világosan a Jézus szavainak mély értelmét és jövőre irányuló fontosságát? Hisz e parancs teljesítésétől függ a megkezdett munkának óhajtott és remélt sikere. Ha a tanítványok megértik a célt, mit Jézus szavaival kifejezni akar, s életüket a Mester kívánsága teljesítésére szentelik, akkor lehet remény, hogy a munka tovább folytatódik, és eredményes lesz. De ha a tanítványok csak addig tudnak lelkesedni, míg Mesterük közelükben van, míg látják hitét és bizalmát, türelmét és lelkesedését, míg érzik megbocsátani kész szívének és nagy lelki erejének felemelő hatását, azután pedig kevésnek érzik erejüket a nagy munka

folytatására, melyet ragyogó színekkel fest meg a kitartás, a bátorság, az önfeláldozó szeretet munkás keze, s melynek nem hiányzik szenvedései mellett dicsősége sem; de ha nem lesznek akik ismert úton tovább haladjanak s a szent cél érdekében tovább dolgozzanak: akkor az egész küzdelem hiábavaló lehet. Míg ha Mesterük élete követendő „példa előttük; ha lelkükbe vannak írva a Jézus szavai: példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem, ti is úgy cselekedjete”; ha készen lesznek a testnek minden erőtelensége mellett is buzgó lélekkel tenni és munkálni; ha átérzik, hogy „nem használ semmit, ha valaki az egész világot is megnyeri, lelkében pedig kárt vall”; ha a csaknem biztosra vehető fokozódó ellenszenvvel növekedő bizalommal és bátorsággal mernek szembe nézni; ha ők is teljesen készen állanak, ha kell, életük árán is, áldozni az igazságért: akkor a Jézus eszméinek, tanainak terjedése bizonyos, és az emberiség szellemi és erkölcsi életének helyes irányban való továbbhaladása fel nem tartóztatható. A világosság, melynek előbb-utóbb úgy is le kell győzni a sötétséget, rohamos léptekben halad a szükséges és jogos diadal felé. Az igazság, mely nem ismer érdeket, nem keres pártfogást, melynek nincs szüksége érdemtelen támogatásra, mely nem bánt senkit, de érdem szerint jutalmaz, az igazság mind tisztább fényben fog ragyogni.

A tanítványoknak tehát meg kell érteni a Jézus szavait: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket”. Mert e parancs teljesítésétől függ Jézus megkezdett munkájának sikere, s ettől függ az egész kereszténység élete. Tudta ezt bizonyára Jézus is. Azért igyekezett felhasználni minden eszközt arra, hogy tanítványai lelkébe ellenállhatatlan erővel oltsa bele az általa megkezdett munka tovább folytatásának szükségét s annak sikerébe vetett bizalmukat. S mivel tanúi és részei voltak a küzdelemnek, melyen ő átment, látták, hogy türt és szenvedett, de hitét és bizalmát soha el nem veszítette, s viszont ő is tapasztalta, hogy tanítványainak szívét a lelkesedés és akaraterő áthatja, hitte, hogy megértették törekvéseit: bizott bennök, hogy készen állanak példája köve-

tésére, készen állanak elmenni és tanítani minden népeket; hitte, hogy az eszméket és igazságokat, melyeket ő csüggedést nem ismerve hirdetett, hirdetni fogják tovább, s beleoltják minél több szívbe és lélekbe azokat mélyen; igykezni fognak minél többeket megnyerni ama tudomány számára, mely az Isten- és emberszeretetet tartja fő törvényének.

A tanítványok eleget tettek a Jézus parancsának. A Jézus által keblükbe oltott szent bűzgósággal tanítottak. Hirdették Jézust és eszméit, s miként Jézus, ők is csaknem mindnyájan életüket áldozták az evangéliumért. A tanítványok méltók voltak Mesterük bizalmára és szeretetére.

A kereszténység rendszere azóta állandóan és ma is a tanításon nyugszik. A fejlődő életnek, legyen ez vallási, művészeti vagy akár politikai, más biztos alapja nem is lehet. Különösen a protestáns egyház mindig a tanításra támaszkodott. Tehát nemcsak a Jézus első tanítványai, hanem a mindenkorai tanítványok is átértékelték ama jézusi szavak jelentőségét: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket.” S ha azt akarjuk, hogy a tökéletesedés útján feljebb haladjunk, ezt nem is szabad soha elfelejtenünk, mert azt a nagyjelentőségű munkát, melyet Jézus egyszerű szavakkal tett követőinek mulhatatlan kötelességévé, csak így folytatjuk, így visszük előre, s annak állandó sikerét így fogjuk biztosítani a jövőre számára.

II.

A másik kötelesség, melyre a Jézus útasítása vonatkozik, a tanításon alapuló keresztelés.

A mai keresztelésnek az alapját Jézus vetette meg tehát ezekkel a szavakkal: „megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és Szentléleknek nevében.”

A keresztelés ismeretes volt már Jézus előtt is. Keresztelő János, midőn bűnbánatra és megtérésre hívta a népet, megkeresztelte azokat, akik bűneiket megbánva megtértek. Jézus maga is megkereszteltette magát, mielőtt tanítói pályájára elindult volna, mintegy jelezve ezáltal az isteni megbízást, melynek eleget kell tennie anélkül, hogy a kísértések és akadályok sokasága, a küzdelem nagysága pillanatra is meg-

félemlitené, avagy a siker elbizakodottá tenné. Az apostolok is megkeresztelték azokat, akik keresztényekké lettek. A keresztelésnek akkor a dolog természetéből kifolyólag másnak kellett lennie, mint ma. Akkor a felnőtteket keresztelték meg, akik értelmileg fejlettek voltak, kiknek kiforrott meggyőződésük, kialakult gondolatviláguk volt a hit tételeire nézve. A felnőttek keresztelésénél természetesnek kell találnunk, hogy a keresztelést megfelelő tanítás előzte meg. Tudjuk, hogy kezdetben a keresztény egyház a zsidókból és pogányokból lett keresztényekkel szaporodott. Azokat az embereket tehát, akik egészen más gondolat- és hitvilágban nőttek fel, meg kellett előre ismertetni az elvekkkel és tanokkal, melyeknek magukat ezután alávetni tartoztak, s csak ez ismeret alapján lehetett felvenni a keresztény egyházba.

Itt tehát a keresztelés a tanítás és a tanulás eredményét jelentette. Befejezése volt annak az eljárásnak, mely az áttérni szándékozót alkalmassá tette a keresztény egyházba való felvételre. Míg meggyőzte az illetőt arról, hogy eddigi életmódjával, gondolatvilágával és hitfelfogásával szakítania kell, vagyis le kell vetnie a régi ruhát szellemi és erkölcsi, társadalmi és vallási tekintetben egyaránt, és újat kell felöltenie, addig másfelől tudatos elkötelezés akart lenni arra nézve, hogy valaki megkeresztelkedik, alkamazkodnia kell a keresztény vallás törvényeihez és követelményeihez, azaz a Jézus példája szerint és szellemében kell élnie és cselekednie. Ezért helyez Jézus is oly nagy súlyt az alapige szavaiban a tanításra és keresztelésre egyaránt, ezért küldi ki tanítványait azzal a megbízattal: „elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és Szentléleknek nevében.”

Jézus szerint is a valódi keresztelésnek szükséges előfeltétele a felvilágosító és meggyőző tanítás. Enélkül nincs erkölcsi értéke, az életre kiható magasabb jelentősége. Enélkül egyszerű jelkép marad, és talán örökre nélkülözni fogja a megkeresztelt az új élet kezdetének feltételét, a benső újjászületés indító okait. Egy folytonos újjászületést eszközölő erővé pedig aligha válhatik a szívben az a külső jelkép csak úgy magára, a belső rugók hiányával. Ellenben a szilárd

alapon nyugvó, vagyis jól előkészített keresztelezés határozott és biztos nyereséget jelent. Mert annak az alapja a tudatos, a megértő hit, mely nemcsak a szívet nyugtatja meg, nemcsak az elmét világosítja fel, hanem búzgó követőjévé és hirdetőjévé is teszi az ily módon megkeresztelt embert a Jézus életének és vallásának.

A keresztelezés külső formája idők folytán bizonyos átalakuláson ment keresztül, de ugyanazon szellem jut benne kifejezésre ma is, és jelentősége is ugyanaz. Ugyanis a keresztyénység ezáltal, hogy újabb meg újabb nemzedékek váltották fel keblében egymást, határozott fejlődési irányt vett; körvonalai hovatovább mind tisztábban alakultak ki, és már nem csupán a körülálló elemek csatlakozásával gyarapodott és erősödött, hanem ömagában is növekedett. Ha tehát eleinte a felnőttek megkeresztelése volt parancsoló szükség, idővel a kisdedeket kellett legalább jelképesen elkötelezni a keresztyén egyház tagjaivá. Most tehát a keresztelest nem előzhette meg a tanítás. Most már valóban csak jelképpé változott át az, mely csak kezdete, kiinduló pontja annak az igazi keresztelezésnek, melynek erkölcsi és szellemi értéke is kell hogy legyen. A tiszta vízzel való jelképes keresztelezés után, midőn a gyermek testileg és lelkileg annyira fejlődött, hogy kezd öntudatosan látni, gondolkozni, itélni, kezdődik ez a szellemi és erkölcsi értékkel bíró igazi keresztelezés, mely a vallástanítás elég hosszú útján vezet át, s amely egyelőre legalább a konfirmációval, vagyis a hitben való megerősödés bizonyoságátelével fejeződik be. Ez az eljárás a jelkép mellett kifejezésre juttatja a belső értéket is. A látszaton felülemelkedve, igyekszik megtalálni azokat az eszközöket, melyeknek felhasználásával kidomborodik a magasabb jelentőség is, amely abban áll, hogy a fejlődő lélek hitéről már vallást tud tenni, és így kiérdemli azt a méltóságot, hogy cselekedetei felelősségének terhét maga hordozza.

Ez az öntudatos hit, ez a kifejlődött, megerősödött tudat az alapja annak a magasabbrendű hitéletnek, amelyet a biblia tűzzel és a szentlélekkel való megkeresztelésnek nevez. Ez az alapja annak az ember életében mindig szükséges

benső újjászületésnek, melynek különben is már a fejlődés törvényeinél fogva is állandóan alá van vetve mindenkinek erkölcsi, szellemi és lelki élete, s amely folytonosan ösztönzi az embert a tökéletesedés útján való feljebb és feljebb emelkedésre.

Ez a magasabbrendű, tűzzel és szentlélekkel való megkeresztelés eszközli azt, hogy az ember mélyen beleoltva érzi lelkébe azt a vallásos erőt, azt az egyházhoz való igaz ragaszkodást, amelynek érzetében nemcsak az egyház tagjának tekinti magát, hanem beszédével és cselekedetével, jó tetteivel és nemes jellemével, s általában egész életével és közéleti tevékenységével bizonyágot is igyekszik tenni a keblében élő vallásos búzgóságról, jóra való vágyáról, egyháziasságról, fenn hirdelve, hogy búzgó, munkás tagja, erős oszlopa az egyháznak; hirdelve, hogy tisztában van a keresztyénység céljával és követelményével, vallásunk jóságával és üdvösséges voltával, hitelveink tisztaságával és igazságaival, cselekedeteink és törekvéseink nemes irányával.

Az emberi lélekben kialakult magasabb felfogás és az életben folytonosan nyilvánuló újjászületésnek a hatása változtatja a gyakorlati szertartást lényegében szellemi értékűvé, s teszi alkalmassá az emberi lelket arra, hogy ne csak felfogja és megértse, hanem át is érezze a keresztyén vallás magasztosságát, s kész legyen bármi áldozat árán is „aszerint a tudomány szerint élni, mely az Atyának akaratából, a Fiú által kihirdettetett, s a Szentlélek ereje által mindnyájunkban munkálkodik“.

Ez a szellemisség adja meg unitárius hitünk szerint a keresztelezésnek igaz jelentőségét; ez teszi méltóvá arra, hogy Jézus és a tanítványok példája szerint mi is mindig vallásos hittel, benső meggyőződéssel és ünnepélyességgel gyakoroljuk azt, bizonyítva ezzel is, hogy a Jézus parancsainak és tanításainak megtartói, vallásának hű követői és igaz hirdetői vagyunk.

Ai! Jézusnak a tanítványai számára adott utasítása: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és Szentléleknek nevében“, szól a mai

kor keresztényinek is. Ez a parancs tulajdonképen a keresztény vallás szellemében való nevelésre bűzdít. Erre igyekszünk mi is, amidőn az unitárius valás szellemében neveljük gyermekeinket és embertársainkat. Mert ez a nevelés egyet jelent a Jézus szellemében való neveléssel. Ha nem így volnánk meggyőződve, s ha ez a meggyőződésünk nem volna megdönthetetlen, akkor nem volnánk méltó követői a Jézus eszméinek, és igaz tagjai egyházunknak. A kereszténység középpontjában Jézus áll csodásan vonzó egyéniségével, fenséges alakjával, eszményi életével és tanításaival. Az ő életét és tanításait hirdetni, tanítanunk kell minden népeknek. Eszméit, hitét és meggyőződését, az igazságért folytatott csüggedetlen, s az emberiség boldogsága érdekében kifejtett munkásságát át kell ültetni a mindenkori emberiség szívébe és lelkébe. Csakis ez lehet igaz célja vallásunknak s általában a keresztény vallásnak. Így mutatjuk meg, hogy érezzük kötelességünket, tisztában vagyunk teendőinkkel; így teszünk bizonyosságot arról, hogy gyakorlati eljárásunk és hitelveink egyaránt a Jézus Krisztus életében és tanításaiban gyökereznek.

Ámen.

Isten az emberben él.*

Irta Kovács Lajos lelkész.

Alapige: János XIV. 10–11.
„Nem hiszed-e, hogy én az Atyában és az Atya én bennem vagyok? E beszédeket, melyeket én szólok nektek, nem magamtól szólok; hanem az Atya, aki én bennem marad, ő cselekszi e cselekedeteket. Higgyetek nekem, hogy én az Atyában és az Atya én bennem vagyok; ha nem hiszitek, a cselekedetekért higgyetek nekem.*

Az alapige szavai messze visszük az embert a hit és gondolkozás világában, midőn azoknak értelmét és az azokból folyó tanulságokat keressük. Oly magasra emelik, ahol a tudás hatalmára és a hit erejére egyformán szükség van, hogy valaki tisztán lásson, oly tisztán, hogy lelki megelégedéssel állhasson meg, és a benső megnyugvás amaz érzésével tekinthessen szét lelki élete magaslatán, mellyel Jézus oly sokszor ejtette bámulatba a sokaságot, fegyverezte le a szenvedélyeket, és nyugtatta meg a szíveket.

Nem ismeretlen egészen előttünk ez a messzeség és ez a magaslat. Mert életünk emelkedett pillanataiban, avagy a világgal, az élet nagy próbáival és saját bensőnkkel vívott nagyobb harcainkban nyert győzelmünk érzetében jártunk mi még messze és magasán hitünk birodalmában. De lehet-e

* Pályadíjat nyert az 1914. évi pályázaton, megjelent a Keresztény Magvető 1915. évi 4. füzetében.